

QUICK SCAN BESCHERMDE NATUUR

Noordplein Ede

QUICK SCAN BESCHERMDE NATUUR

NOORDPLEIN EDE

NATUURBALANS – LIMES DIVERGENS BV

Radboud Universiteit, Toernooiveld 1
Postbus 6508, 6503 GA Nijmegen

T (024) 352 88 01

In opdracht van: Gemeente Ede

Opgesteld door: drs. B.G.W. Aarts
Projectnummer: 21-126

Datum: 22-7-2021

adviesbureau voor natuur & landschap

info@natuurbalans.nl
www.natuurbalans.nl

Rapporttitel	
QUICK SCAN BESCHERMDE NATUUR NOORDPLEIN EDE.	
Getekend voor akkoord	
Naam en functie van vertegenwoordigingsbevoegde	Drs. R.F.M. Krekels directeur
Handtekening	
Datum	22-7-2021

Colofon

© 2021 Natuurbalans - Limes Divergens BV / Gemeente Ede

Tekst en samenstelling: drs. B.G.W. Aarts
Projectleiding: drs. B.G.W. Aarts
Eindverantwoordelijk: drs. R.F.M. Krekels
Projectnummer: 21-126
In opdracht van: Gemeente Ede
Foto's omslag: Noordplein (B.G.W. Aarts)

Wijze van citeren: Aarts, B.G.W., 2021. Quick scan beschermde natuur Noordplein Ede. Project 21-126. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden vereenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente Ede en Natuurbalans - Limes Divergens BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd. Gegevens die afkomstig zijn uit de NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna) mogen niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Natuurbalans - Limes Divergens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurbalans - Limes Divergens BV. De gemeente Ede vrijwaart Natuurbalans - Limes Divergens BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Natuurbalans - Limes Divergens BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Natuurbalans - Limes Divergens BV is gecertificeerd door EBN Certification en voldoet aan de eisen gesteld in de norm ISO 9001:2015.

INHOUD

1	INLEIDING	4
2	BESCHRIJVING VOORGENOMEN INGREEP	6
2.1	Ingreplocatie en onderzoeksgebied.....	6
2.2	Werkzaamheden en toekomstig gebruik.....	9
2.2.1	Plan	9
2.2.2	Aanlegfase.....	10
2.2.3	Gebruiksfase.....	10
3	ONDERZOEKSMETHODE	11
3.1	Bureauonderzoek.....	11
3.2	Veldonderzoek.....	11
3.3	Opzet quick scan	11
3.3.1	Toetsing aan de Wet natuurbescherming: onderdeel soortenbescherming	11
3.3.2	Toetsing aan de Wet natuurbescherming: onderdeel gebiedsbescherming	12
3.3.3	Toetsing aan de Wet natuurbescherming: onderdeel houtopstanden	13
3.3.4	Beoordeling Natuurnetwerk Nederland	13
3.3.5	Toetsing aan gemeentelijk natuurbeleid	13
3.3.6	Kansen voor verbetering biodiversiteit	13
4	TOETSING WET NATUURBESCHERMING: ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING	14
4.1	Overzicht van beschermde soorten	14
4.2	Vaatplanten en mossen	15
4.3	Ongewervelden.....	15
4.4	Vissen	16
4.5	Amfibieën	16
4.6	Reptielen	17
4.7	Broedvogels	17
4.8	Vleermuizen.....	18
4.9	Grondgebonden zoogdieren	19
4.10	Conclusie soortenbescherming	19
5	TOETSING WET NATUURBESCHERMING: ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING	20
6	TOETSING WET NATUURBESCHERMING: ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN	21
6.1	Inleiding.....	21
6.2	Situatie ingreepgebied	21
7	TOETSING OMGEVINGSVERORDENING: GNN EN GO	22
7.1	Inleiding.....	22
7.2	Situatie ingreepgebied	22
8	TOETSING GEMEENTELIJK NATUURBELEID	23
8.1	Inleiding.....	23
8.2	Groenbeleidsplan gemeente Ede	23
8.3	Het Programma Biodiversiteit	27
8.4	Biomorfologische kaart	28
8.5	Natuurinclusief ontwerpen en bouwen	29
9	KANSEN VOOR VERBETERING BIODIVERSITEIT	31
10	CONCLUSIES	33
11	BRONNEN	35

1 INLEIDING

Aanleiding

In de stationsomgeving Ede-Wageningen zijn verschillende lopende projecten. Dit betreft onder andere het nieuwe station Ede-Wageningen. Na realisatie van het nieuwe station rond 2025 komt een groot deel van het Noordplein vrij (het plein ten noorden van het station aan de Stationsweg). Daarnaast zijn in de directe omgeving van het Noordplein een aantal andere percelen die ook voor herontwikkeling in aanmerking komen. Om straks het gebied tijdig te kunnen herontwikkelen is de gemeente Ede gestart met de planvorming.

Realisatie van deze ingreep kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming (Wnb), die onder andere de bescherming regelt van dier- en plantensoorten en Natura 2000-gebieden. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb vereist mogelijk een ontheffing en/of vergunning.

Ten behoeve van de uitvoerbaarheid en vergunbaarheid van de voorgenomen ingreep dient een actueel en volledig beeld te bestaan van het voorkomen van beschermde soorten en habitattypen op de ingreeplocatie of binnen de invloedsfeer ervan. Aan de hand daarvan dient de voorgenomen ingreep getoetst te worden aan de bepalingen in de Wnb en de Omgevingsverordening Gelderland (Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone).

Opdrachtformulering

Op verzoek van de gemeente Ede heeft Natuurbalans - Limes Divergens BV een quick scan uitgevoerd waarbij de voorgenomen ingreep is getoetst aan de Wnb en de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland.

De quick scan bestaat uit een eenmalig bezoek aan de ingreeplocatie, waarbij op basis van uitvoerige kennis over ecologie en verspreiding van flora en fauna een inschatting is gemaakt van de potenties van de ingreeplocatie voor beschermde natuurwaarden. Aan de hand van deze inschatting zijn mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden in beeld gebracht en zijn maatregelen aangegeven om eventuele schade te mitigeren of te compenseren. Tenslotte is aangegeven of nader veldonderzoek noodzakelijk is.

Doelstelling

De quick scan heeft als doel de impact van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden vast te stellen, om zo te kunnen bepalen welke mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen dienen te worden en of een ontheffing of vergunning noodzakelijk is. Het onderzoek geeft antwoord op de volgende vragen:

Traject Wet natuurbescherming: onderdeel soortenbescherming

1. Komen op de ingreeplocatie beschermde soorten voor of kunnen deze hier worden verwacht?
2. Wat zijn eventuele negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op deze beschermde soorten?
3. Op welke wijze kunnen eventuele negatieve effecten voorkomen of beperkt worden?
4. Is er een kans op overtreding van verbodsbepalingen uit artikel 3.1 (soorten Vogelrichtlijn), 3.5 (soorten Habitatrichtlijn) of 3.10 (andere soorten)?
5. Is een ontheffing van de Wnb nodig?
6. Wordt vervolgonderzoek noodzakelijk geacht?

Traject Wet natuurbescherming: onderdeel gebiedsbescherming

Door middel van een voortoets wordt antwoord gegeven op de vraag of er een kans is op negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Hierop zijn twee antwoorden mogelijk:

1. Er is geen kans op een significant negatief effect. Voor het project geldt geen vergunningplicht.
2. Er is kans op een significant negatief effect. Een vergunningaanvraag is aan de orde. Voor de toetsing dient een passende beoordeling te worden opgesteld.

Traject Wet natuurbescherming: onderdeel houtopstanden

Er wordt aangegeven of bij eventuele bomenkap in het plangebied rekening moet worden gehouden met de bescherming van houtopstanden krachtens de Wnb.

Traject Omgevingsverordening: Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone

Er wordt aangegeven of het plangebied gelegen is in het Gelders Natuurnetwerk (GNN) of Groene Ontwikkelingszone (GO) uit de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland, en of er effecten te verwachten zijn op de wezenlijke kenmerken en waarden van GNN en GO.

In het kader van voorliggend project is de provincie Gelderland het bevoegde gezag ten aanzien van de Wnb en de Omgevingsverordening.

Gemeentelijk natuurbeleid

De gemeente Ede heeft specifiek beleid geformuleerd voor het behouden en versterken van de natuur en de biodiversiteit. Ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de transformatie van het Noordplein, dienen getoetst te worden aan dit gemeentelijke natuurbeleid.

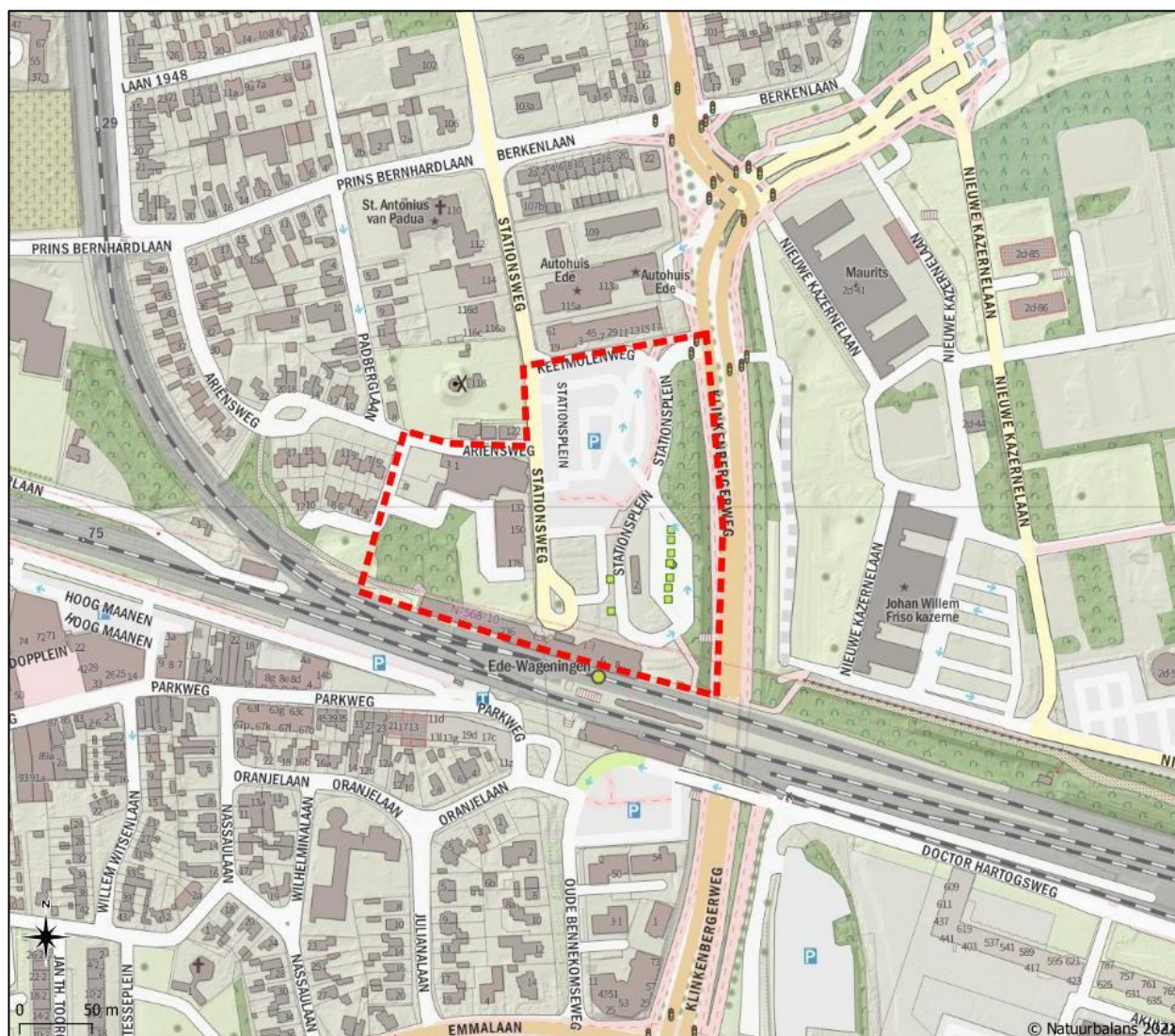
Kansen voor verbetering biodiversiteit

Op basis van de vergaarde informatie over het ingreepgebied worden suggesties gedaan voor maatregelen die in het plan kunnen worden opgenomen om de biodiversiteit te verbeteren.

2 BESCHRIJVING VOORGENOMEN INGREEP

2.1 INGREEPLOCATIE EN ONDERZOEKSGEBIED

De ingreeplocatie Noordplein ligt in de bebouwde kom van Ede, nabij het intercitystation Ede-Wageningen (figuur 1). Het ingreepgebied Noordplein bestaat uit een busstation (Stationsplein), parkeerplaatsen, bebouwing (appartementencomplex Witte Hinde en leegstaand bedrijfspand voormalige autogarage), plantsoenen en de helft van het Witte Hinde-park.

Figuur 1. Topografische ligging ingreepgebied Noordplein (gemeente Ede, provincie Gelderland).

Figuur 2. Luchtfoto (2021) met het ingreepgebied Noordplein.

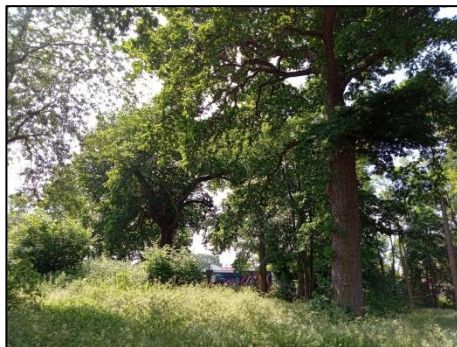
Een impressie van het ingreepgebied, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek van de quick scan, is weergegeven in figuur 3.

a. Noordplein.

b. Station, park en appartementen Witte Hinde.

c. Witte Hinde-park.

d. Bosplantsoen langs Klinkenbergerweg.

e. Leegstaand bedrijfsgebouw.

f. Appartementencomplex Witte Hinde.

Figuur 3. Foto's van het ingreepgebied Noordplein (foto's van 11-6-2021).

2.2 WERKZAAMHEDEN EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

2.2.1 Plan

Er wordt door de gemeente Ede een Startnotitie opgesteld, die dient als uitgangspunt voor onderhavig onderzoek. De plannen voor het ingreepgebied zijn alleen op hoofdlijnen geformuleerd. Hierna volgen enkele relevante punten uit de Startnotitie.

De omgeving van het Noordplein gaat de komende jaren ingrijpend veranderen. Het Noordplein is gelegen tussen enkele lopende en nog in ontwikkeling zijnde gebiedstransformaties. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van het World Food Center, de vernieuwing van het station Ede-Wageningen, de herontwikkeling met woningbouw op Enka en de realisatie van de Kop van de Parkweg.

Ook op infrastructureel gebied vinden omvangrijke veranderingen plaats. In de nabijheid van het Noordplein wordt de Parklaan gerealiseerd; de snelfietsroute Ede-Veenendaal (station Ede-Wageningen-Veenendaal) en de DoorFietsRoute Ede-Wageningen (tussen Ede centrum via station Ede-Wageningen, Bennekom naar Wageningen) worden aangelegd. De Stationsweg wordt daarnaast ook op korte termijn heringericht. De verwachting is dat veel van deze projecten afgerond zijn voordat het Noordplein in ontwikkeling gaat.

Het Noordplein wordt ontwikkeld als een onderdeel van het brandpunt stationsknoop - WFC. Het gebied is straks aantrekkelijk om doorheen te bewegen én te verblijven. Er wordt gekozen voor een slimme combinatie tussen een groen park met representatieve entree van Ede waar de Veluwe voelbaar is en een programma om een bijdrage te leveren aan de verdichtings- en woonopgave van Ede. De rijke cultuurhistorie van het gebied en de ligging bij de Veluwe wordt herkenbaar gemaakt en ingezet als drager en inspiratie voor ontwikkeling. Het gebied wordt duurzaam en gezond ingericht op gebied van mobiliteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en energie.

Bij het opstellen van het stedenbouwkundig plan worden de onderstaande uitgangspunten gehanteerd.

Programma:

- Ingezet wordt op het realiseren van een programma met een relatief hoge dichtheid waardoor de aanwezigheid van het intercitystation wordt benut. Uitgangspunt is de realisatie van circa 20.000 m² bvo programma.*
- In hoofdzaak worden in het gebied appartementen gerealiseerd. Maar er wordt in het programma ook ruimte gereserveerd voor kantoren.*

Ruimtelijke structuur, stedenbouw en openbare ruimte:

- Op het Noordplein wordt de verloren gegane relatie met de kazernes hersteld, o.a. door de aanleg van een nieuwe fiets- en voetgangersbrug over de Parklaan die de lijn volgt van de oude symmetrische as. Ook het historische groene voorterrein biedt inspiratie voor een nieuw parkachtig gebied dat weer opnieuw doorloopt tot aan de Stationsweg. De Parklaan vormt in de toekomst niet meer de begrenzing, maar snijdt door dit park heen.*
- De relatie vanuit het station met het centrum van Ede wordt in het op te stellen stedenbouwkundig plan versterkt. Op dit moment is die oriëntatie via de hoofdingang aan de Stationsweg helder. In de toekomst is dit minder vanzelfsprekend, omdat de hoofdorïëntatie van het station naar het zuiden (Enkazijde) omklapt en de kleinschaliger*

stationsvoorzieningen aan de centrumzijde zijn opgeschoven naar het oosten. Een sterkere relatie vanuit het station met de Stationsweg is daarom nodig. Dit gebeurt door versterking van de zichtlijnen vanuit de Kiss&Ride richting de Stationsweg en door nieuwe bebouwing toe te voegen waardoor een begeleidende pleinwand ontstaat.

Groen, biodiversiteit en klimaatadaptatie:

- Een groene openbare ruimte vormt het uitgangspunt. In het stedenbouwkundig plan worden waar mogelijk de waardevolle en monumentale bomen ingepast in de nieuwe situatie.*
- Landschappelijke en ecologische structuren zorgen voor versterking van de biodiversiteit. Het licht hellende terrein van het Frisopark binnen het World Food Center vormt een groen park dat westwaarts wordt voortgezet op het Noordplein. De groene laanstructuur van de Stationsweg vormt de overgang naar andere groene plekken rond de Keetmolen en het Witte Hindepark.*
- Al in het stedenbouwkundig plan wordt nagedacht over de mogelijkheden voor natuurinclusief ontwerpen en bouwen. Zo is het belangrijk om de combinatie van geschikte foerageergebieden en de aanwezigheid van verblijfplaatsen voor vleermuizen te behouden en te versterken zodat het gebied een belangrijk bolwerk kan blijven voor bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis. Voor zowel vleermuizen als huismussen en gierzwaluwen kunnen verblijfsmogelijkheden aangebracht worden in nieuwe en bestaande bebouwing.*
- Het bomenbestand in het plangebied is op plaatsen zeer beeldbepalend, als laanstructuur, in groepen of solitair. Een aantal bestaande oude bomen is bijzonder zeldzaam, tenminste 40 jaar oud of maakt onderdeel uit van een monumentale omgeving. Deze door de gemeente aangemerkte waardevolle en monumentale bomen zijn behoudenswaardig en dienen te worden ingepast in de nieuwe situatie.*

2.2.2 Aanlegfase

De transformatie van het Noordplein zal waarschijnlijk gepaard gaan met werkzaamheden als sloop van bebouwing, omvorming van kantoorgebouwen naar woningen, nieuwbouw van woningen en kantoren, aanleg infrastructuur, bomenkap, grondverzet en zwaar bouwverkeer.

2.2.3 Gebruiksfase

In de gebruiksfase wordt het ingreepgebied een gebied voor wonen, werken, recreëren, een toegangsgebied voor het nieuwe station en doorgangsroute voor fietsverkeer en voetgangers.

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 BUREAUONDERZOEK

Voor het onderzoek zijn archiefgegevens verzameld van streng beschermde planten en dieren die voorkomen in de omgeving van de ingreeplocatie (tot 2 km afstand). Als basis hiervoor is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFP) geraadpleegd. Deze databank bevat waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren in Nederland. De NDFP-aanvraag is gedaan op 16 juli 2021 en bevat alle waarnemingen van beschermde soorten over de afgelopen 10 jaar.

3.2 VELDONDERZOEK

Op 11 juni 2021 is de ingreeplocatie door een ecooloog van Natuurbalans - Limes Divergens (Bram Aarts) onderzocht op het actuele voorkomen van beschermde soorten. Aan de hand van aanwezige biotopen is tevens ingeschat welke functie de ingreeplocatie kan vervullen voor beschermde soorten. Aanvullend is op basis van uitvoerige kennis over ecologie en landelijke verspreiding van beschermde soorten bepaald of het voorkomen van andere beschermde soorten verwacht kan worden en of nader onderzoek noodzakelijk is.

Het veldonderzoek dat is uitgevoerd ten behoeve van de quick scan was beperkt van opzet. Mocht aanvullend onderzoek nodig zijn, dan is dat in de aanbevelingen opgenomen.

3.3 OPZET QUICK SCAN

3.3.1 Toetsing aan de Wet natuurbescherming: onderdeel soortenbescherming

Door middel van een effectanalyse wordt onderzocht of de voorgenomen ingreep leidt tot negatieve effecten op beschermde soorten. Daarbij wordt in de Wnb onderscheid gemaakt in drie beschermingsregimes:

- 1) Soorten Vogelrichtlijn (§ 3.1 Wnb): alle van nature in Nederland in het wild levende vogels.
- 2) Soorten Habitatrichtlijn (§ 3.2 Wnb): alle soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage I en II van het Verdrag van Bern en bijlage II van het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.
- 3) Andere soorten (§ 3.3 Wnb): alle soorten die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden met uitzondering van vrijstellingen.

Indien uit de effectanalyse blijkt dat er een kans is op overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb zijn vervolgstappen nodig:

- a) Treffen van maatregelen om negatieve effecten te voorkomen.
- b) Werken volgens een goedgekeurde gedragscode.
- c) Aanvragen van een ontheffing van de Wnb.

a. Treffen van maatregelen

Door het treffen van maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen, verminderd of hersteld. Daarbij kan het gaan om mitigerende maatregelen

(voorkomen of verminderen van effecten of herstel op de locatie van handeling) of om compenserende maatregelen (herstel of verbetering op een andere locatie).

b. Werken volgens goedgekeurde gedragscode

Handelingen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting leiden niet tot overtreding van verbodsbepalingen uit artikel 3.1, 3.5 en 3.10 indien deze handelingen aantoonbaar worden uitgevoerd conform een goedgekeurde gedragscode. In dat geval is geen ontheffing nodig.

c. Ontheffing Wnb ten aanzien van beschermde soorten

Kan overtreding van verbodsbepalingen - ondanks voorgaande stappen - niet geheel worden voorkomen en geldt er geen vrijstelling, dan is ontheffing van de verbodsbepalingen nodig. Een ontheffing kan uitsluitend worden verleend onder de volgende voorwaarden:

1. Er is geen andere bevredigende oplossing.
2. Er is sprake van een wettelijk belang.
3. Er is geen verslechtering/afbreuk van de staat van instandhouding van beschermde soorten.

Het aanvragen van een ontheffing voor soorten kan op twee manieren:

- 1) een afzonderlijke ontheffing aanvragen bij de provincie Gelderland of
- 2) als onderdeel van de omgevingsvergunning bij de gemeente.

3.3.2 Toetsing aan de Wet natuurbescherming: onderdeel gebiedsbescherming

Door middel van een voortoets wordt bepaald of er voor de voorgenomen ingreep een vergunningplicht geldt ex artikel 2.7 van de Wnb. In de voortoets worden de volgende vragen beantwoord:

1. Ligt een Natura 2000-gebied binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep?
2. Wat zijn de mogelijke negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in kwestie? Daarbij wordt ook ingegaan op effecten van stikstofuitstoot (NO_x) en -depositie op stikstofgevoelige habitats.
3. Kan de ingreep, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied:
 - a. de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied verslechteren?
 - b. een significant verstorend effect hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen?

Uiteindelijk wordt in voorliggende natuurtoets een antwoord gegeven op de vraag of er een kans is op een significant effect, en of er dus een passende beoordeling dient te worden uitgevoerd. In dat geval dient voor uitvoering van de ingreep een vergunning aangevraagd te worden. Indien mitigerende of compenserende maatregelen nodig zijn om schade te verzachten of te compenseren, houdt dat per definitie in dat er een kans is op significant negatieve effecten.

3.3.3 Toetsing aan de Wet natuurbescherming: onderdeel houtopstanden

Er wordt aangegeven of bij eventuele bomenkap in het plangebied rekening moet worden gehouden met de bescherming van houtopstanden krachtens de Wnb.

3.3.4 Beoordeling Natuurnetwerk Nederland

Bij ingrepen in de NNN geldt de 'nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen in beginsel niet toegestaan zijn als daardoor de wezenlijke kenmerken of waarden van een gebied binnen de NNN significant wordt aangetast. De ingreep kan dan alleen plaatsvinden als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval dienen de negatieve effecten te worden gemitigeerd.

In de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland is het NNN aangeduid als het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Daarnaast kunnen gebieden aangeduid zijn als Groene Ontwikkelingszone (GO), maar deze maken geen onderdeel uit van het NNN.

Voor het bepalen van de effecten op het NNN worden de volgende stappen doorlopen:

1. Vindt de voorgenomen ingreep plaats binnen de begrenzing van het NNN, of ligt er een natuurgebied behorende tot het NNN binnen de invloedssfeer van de ingreep?
2. Zijn eventuele negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN te verwachten?

Indien er een kans bestaat op significant negatieve effecten, is er een verdere toetsing aan de bepalingen van het NNN noodzakelijk. Deze toetsing maakt geen onderdeel uit van voorliggende quick scan.

In het kader van voorliggend project is de provincie Gelderland het bevoegde gezag ten aanzien van het NNN.

3.3.5 Toetsing aan gemeentelijk natuurbeleid

De gemeente Ede heeft een eigen natuurbeleid uitgewerkt. Belangrijke pijlers daarin zijn het groenbeleidsplan en het Programma Biodiversiteit (met biomorfologische kaart). Onderhavig plan wordt getoetst aan het gemeentelijk natuurbeleid.

3.3.6 Kansen voor verbetering biodiversiteit

De transformatie van het Noordplein biedt kansen voor het verbeteren van de biodiversiteit, en dit is ook een van de ambities van het plan (bron: Startnotitie). Er zal een korte indicatie worden gegeven van maatregelen die kansrijk zijn op het Noordplein om de biodiversiteit te verbeteren.

4 TOETSING WET NATUURBESCHERMING: ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING

4.1 OVERZICHT VAN BESCHERMDE SOORTEN

Tabel 1. Overzicht van streng beschermde soorten in de omgeving van de ingreeplocatie. De gegevens zijn afkomstig uit waarnemingsarchieven (NDFP van laatste 10 jaar binnen 2 km van de ingreep). Van de nationaal beschermde soorten (A) zijn alleen de soorten opgenomen waarvoor geen vrijstelling geldt; van de vogels zijn alleen soorten opgenomen met jaarrond beschermde nestplaatsen.

WNB: Soort is opgenomen in de Wet natuurbescherming (VR = Vogelrichtlijn, HR = Habitatrichtlijn, A = Andere beschermde soort).

RL: Soort is opgenomen op de Rode lijst (GE=gevoelig, KW=kwetsbaar, BE=bedreigd, EB=ernstig bedreigd, VN=verdwenen).

Jaar: Laatste jaar van waarneming.

Records: Aantal records in de NDFP binnen een zone van 2 km rond de ingreep.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB	RL	Jaar	Records
Vaatplanten					
Kartuizer anjer	<i>Dianthus carthusianorum</i>	A	BE	2020	2
Stijve wolfsmelk	<i>Euphorbia stricta</i>	A	KW	2019	1
Vleermuizen					
Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>	HR		2020	15
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	HR		2021	1180
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	HR		2020	13
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	HR	KW	2020	185
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	HR	KW	2020	101
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	HR		2020	14
Watervleermuis	<i>Myotis daubentoni</i>	HR		2020	30
Grondgebonden zoogdieren					
Boommarter	<i>Martes martes</i>	A	KW	2021	23
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	A		2018	16
Das	<i>Meles meles</i>	A		2021	8
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>	A		2017	3
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	A		2021	284
Steenmarter	<i>Martes foina</i>	A		2020	6
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	A	GE	2020	4
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>	A		2021	57
Vogels met jaarrond beschermd nest					
Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	VR	KW	2021	69
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	VR		2021	452
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	VR		2021	651
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	VR		2020	45
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	VR		2021	101
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	VR	GE	2021	1256
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>	VR		2021	17
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	VR		2021	84
Ransuil	<i>Asio otus</i>	VR	KW	2021	45
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	VR		2021	9
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	VR		2021	147
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	VR		2021	335
Steenuil	<i>Athene noctua</i>	VR		2021	4
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	VR		2021	28
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	VR		2020	3
Reptielen					
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>	A		2021	115

Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>	A	GE	2019	3
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>	A	KW	2020	4
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>	HR	KW	2021	835
Ongewervelden					
Grote vos	<i>Nymphalis polychloros</i>	A	KW	2021	2
Sleedoorndpage	<i>Thecla betulae</i>	A	BE	2020	41
Teunisbloempijlstaart	<i>Proserpinus proserpina</i>	HR		2020	1
Amfibieën					
Poelkikker	<i>Rana lessonae</i>	HR		2020	1

4.2 VAATPLANTEN EN MOSSEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de NDFF zijn twee soorten beschermde planten bekend uit de ruime omgeving van de ingreeplocatie (maar niet van de ingreeplocatie zelf), te weten kartuizer anjer en stijve wolfsmelk. De waarnemingen betreffen hoogstwaarschijnlijk geen wilde exemplaren.

In het ingreepgebied is nauwelijks geschikt biotoop aanwezig voor beschermde soorten planten. Met name het Witte Hinde-park biedt echter mogelijk geschikte standplaatsen voor beschermde soorten als kleine wolfsmelk, stijve wolfsmelk, ruw parelzaad en kartuizer anjer.

Voor beschermde soorten mossen, zoals tonghaarmuts, is in het ingreepgebied geen geschikt biotoop aanwezig.

Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek naar beschermde plantensoorten is nodig. O.a. kleine wolfsmelk, stijve wolfsmelk, ruw parelzaad en kartuizer anjer.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Het uitvoeren van werkzaamheden kan leiden tot aantasting van groeiplaatsen van beschermde soorten vaatplanten (Wnb art. 3.5, lid 5 en/of art. 3.10 lid 1c).

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vaatplanten worden wellicht overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor vaatplanten is daarmee wellicht aan de orde.

4.3 ONGEWERVELDEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Van beschermde dagvlinders, libellen of overige ongewervelden (zoals sleedoorndpage, teunisbloempijlstaart, grote vos, grote parelmoervlinder, vliegend hert, vermiljoenkever) zijn geen populaties bekend op de ingreeplocatie en deze worden er ook niet verwacht. Reden daarvoor is dat voor deze soorten op de ingreeplocatie geen geschikte waardplanten of habitats zijn.

Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek naar beschermde soorten ongewervelden is niet nodig.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Het uitvoeren van de werkzaamheden kan niet leiden tot aantasting van de functionaliteit van voortplantings- of rustplaatsen van beschermde ongewervelden (Wnb art. 3.5, lid 4 en/of 3.10, lid 1b en/of zorgplicht).

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van ongewervelden worden niet overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor ongewervelden is niet aan de orde.

4.4 VISSEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de NDFF zijn geen waarnemingen opgenomen van beschermde soorten vissen in het ingreepgebied of de wijde omgeving. In het ingreepgebied is geen oppervlaktewater aanwezig. In het ingreepgebied komen geen beschermde soorten vissen voor.

Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek naar beschermde soorten vissen is niet nodig.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Negatieve effecten op deze soortgroep als gevolg van de voorgenomen ingreep zijn uitgesloten.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vissen worden niet overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor vissen is daarmee niet aan de orde.

4.5 AMFIBIEËN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In het ingreepgebied zijn geen oppervlaktewateren aanwezig. In de NDFF is één waarneming opgenomen van de poelkikker, op ruime afstand van het ingreepgebied. Op de ingreeplocaties is wel potentieel landhabitat aanwezig voor amfibieën, ter plaatse van het Witte Hindepark en het bosplantsoen langs de Klinkenbergerweg. Er worden hier echter geen beschermde soorten amfibieën verwacht, enkel niet strikt beschermde soorten als de gewone pad. Vanwege het ontbreken van voortplantingswateren en de ligging in de bebouwde kom zullen de aantallen amfibieën in het landhabitat laag zijn.

Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek naar beschermde soorten amfibieën is niet nodig.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Negatieve effecten op deze soortgroep als gevolg van de voorgenomen ingreep zijn uitgesloten.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van amfibieën worden niet overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor amfibieën is daarmee niet aan de orde.

4.6 REPTIELEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de NDFF zijn geen waarnemingen van reptielen bekend uit het ingreepgebied. Hoewel het Witte Hindepark in theorie geschikt biotoop vormt voor de hazelworm, is het zeer onwaarschijnlijk dat daar een onontdekte populatie hazelwormen aanwezig is, gezien het drukke recreatieve gebruik van het park. Op korte afstand van het ingreepgebied, in de bosstrook tussen de Frisokazerne en het station, zijn hazelwormen aanwezig. Het station en de Klinkenbergerweg vormen echter een harde barrière richting het westen.

In het ingreepgebied komen geen beschermde soorten reptielen voor.

Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek naar beschermde soorten reptielen is niet nodig.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Het uitvoeren van de werkzaamheden kan niet leiden tot aantasting van de functionaliteit van voortplantings- of rustplaatsen van reptielen (Wnb art. 3.5, lid 4 en/of 3.10, lid 1b).

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van reptielen worden niet overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor reptielen is niet aan de orde.

4.7 BROEDVOGELS

Wettelijke status

Bij uitvoering van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels, dat globaal loopt van maart tot en met juli. Tijdens het broedseizoen vallen namelijk bewoonde nesten onder de reikwijdte van artikel 3.1 van de Wnb en zijn daardoor beschermd. Een nest is de plek die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Voor een verdere aanscherping van het begrip 'nest' wordt onderscheid gemaakt tussen broedseizoen en niet-broedseizoen.

Nesten jaarrond beschermd

Van een aantal vogels is het nest jaarrond beschermd, dus ook buiten het broedseizoen. Zo vallen de nesten van roofvogels, uilen (met uitzondering van bosuil), gierwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, ooievaar en roek het hele jaar onder de definitie van 'voortplantingsplaats of rustplaats' in art. 3.1 van de Wnb¹. Deze nesten zijn, voor zover niet permanent verlaten, jaarrond beschermd.

¹ De voormalige lijst van soorten met een jaarrond beschermd nest blijft in de provincie Gelderland vooralsnog onveranderd.

Nesten beschermd tijdens broedseizoen

Nesten van de overige vogelsoorten vallen buiten het broedseizoen niet onder de definitie van 'nesten, rustplaatsen of voortplantingsplaatsen' zoals benoemd in artikel 3.1 van de Wnb. Ze worden namelijk het daaropvolgende broedseizoen niet weer in gebruik genomen en zijn buiten het broedseizoen niet van belang voor de instandhouding van de soort.

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de NDFF zijn uit het ingreepgebied waarnemingen bekend van enkele soorten broedvogels met een jaarrond beschermd nest (ransuil, sperwer, huismus en gierzwaluw). Voor deze soorten zijn geschikte nestlocaties aanwezig in het ingreepgebied.

Broedvogels waarvan het nest niet jaarrond beschermd is, kunnen in het gehele ingreepgebied aanwezig zijn.

Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek naar broedvogels met jaarrond beschermde nesten is nodig (ransuil, sperwer, huismus, gierzwaluw).

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Het uitvoeren van de werkzaamheden kan leiden tot beschadiging van nesten van broedende vogels (Wnb art. 3.1, lid 2).

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vogels worden wellicht overtreden. Een onthefing van de Wnb voor vogels is daarmee wellicht aan de orde.

4.8 VLEERMUIZEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de NDFF zijn uit het ingreepgebied waarnemingen bekend van twee soorten vleermuizen: gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis. Uit de bredere omgeving zijn ook waarnemingen van andere soorten vleermuizen bekend, zoals gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis en franjestaart.

Het gehele ingreepgebied is geschikt voor verblijfplaatsen, foerageergebieden (met name het Witte Hinde-park) en vliegroutes van vleermuizen. Het gaat daarbij om gebouwbewonende soorten en boombewonende soorten.

Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek naar vleermuizen (alle soorten zijn beschermd) is nodig.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Het uitvoeren van de werkzaamheden kan leiden tot aantasting van de functionaliteit van voortplantings- of rustplaatsen van vleermuizen (Wnb art. 3.5, lid 4). Het gaat daarbij om ingrepen als de transformatie van gebouwen en bosgebieden, en verlichting in de gebruiksfase. Het plan biedt ook mogelijkheden om positieve maatregelen voor vleermuizen te nemen.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vleermuizen worden wellicht overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor vleermuizen is daarmee wellicht aan de orde. Vervolgonderzoek is nodig.

4.9 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de NDFF zijn uit het ingreepgebied nauwelijks waarnemingen bekend van beschermde soorten grondgebonden zoogdieren. Er is één waarneming bekend van een eekhoorn, in het Witte Hindepark. Een dode bunzing is waargenomen op de Klinkenbergerweg. In het ingreepgebied is geschikt biotoop aanwezig voor eekhoorn, bunzing en wezel in het Witte Hindepark en in het bosplantsoen langs de Klinkenbergerweg. De leegstaande bebouwing is geschikt als verblijfplaats voor de steenmarter. Voor andere beschermde soorten is geen geschikt biotoop aanwezig.

Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek naar beschermde soorten zoogdieren is nodig.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Het uitvoeren van de werkzaamheden kan leiden tot aantasting van de functionaliteit van voortplantings- of rustplaatsen van zoogdieren (Wnb art. 3.5, lid 4 en/of 3.10, lid 1b).

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van grondgebonden zoogdieren worden wellicht overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor grondgebonden zoogdieren is daarmee wellicht aan de orde.

4.10 CONCLUSIE SOORTENBESCHERMING

Uit waarnemingen in de NDFF is bekend dat in het ingreepgebied enkele beschermde soorten voorkomen. Uit de quick scan is duidelijk geworden dat geschikt biotoop aanwezig is voor een aantal andere beschermde diersoorten. Nader onderzoek volgens vaste protocollen (jaarrond) is noodzakelijk om inzicht te krijgen in het al dan niet voorkomen van die beschermde soorten in het ingreepgebied. Aan de hand van die gegevens kan de ingreep getoetst worden aan de Wnb. Het aanvragen van een ontheffing en het treffen van mitigerende maatregelen zijn waarschijnlijk aan de orde.

5 TOETSING WET NATUURBESCHERMING: ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING

De ingreeplocatie ligt ruim buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (Veluwe) ligt op 600 meter afstand van de ingreeplocatie. Er is geen kans op externe effecten, behalve voor het aspect stikstofdepositie. Verzuring en vermesting door atmosferische stikstofdepositie kunnen optreden, in de aanlegfase en de gebruiksfase van het Noordplein. De uitstoot van stikstof in de aanlegfase en de gebruiksfase dient nader onderzocht te worden met behulp van het rekeninstrument Aerius.

6 TOETSING WET NATUURBESCHERMING: ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN

6.1 INLEIDING

Als voor het uitvoeren van een activiteit bomen en/of struiken moeten worden gekapt, en de te kappen bomen en/of struiken deel uit maken van een bomenrij van meer dan 21 bomen of een bos(je) groter dan 10 are, dan moet een kapmelding worden gedaan. Bovendien moeten binnen 3 jaar nieuwe bomen en/of struiken worden geplant. Het ingreepgebied moet dan wel buiten de 'bebouwde kom Houtopstanden' liggen. Als op dezelfde locatie binnen 3 jaar geen bomen of struiken herplant kunnen worden, moet een ontheffing van de herplantplicht worden aangevraagd. Vaak betekent dit dat de gekapte bomen moeten worden gecompenseerd door op een andere locatie te herplanten.

De provincie Gelderland is het bevoegd gezag. Mogelijk is ook een omgevingsvergunning van de gemeente nodig voor het kappen van bomen. Voor bomenkap in GNN en GO gelden specifieke regels.

6.2 SITUATIE INGREEPGEBIED

Wellicht moeten bomen worden gekapt in het ingreepgebied. Het ingreepgebied ligt binnen de bebouwde kom Houtopstanden (figuur 4). Het onderdeel Houtopstanden van de Wnb is dus niet van toepassing op eventuele bomenkap.

Figuur 4. Het ingreepgebied ligt binnen de bebouwde kom Houtopstanden. Bron: Website Natuurregels in Gelderland:

[<https://gelderland.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=38465e1d8fec467ba027024c1e3476d1>]

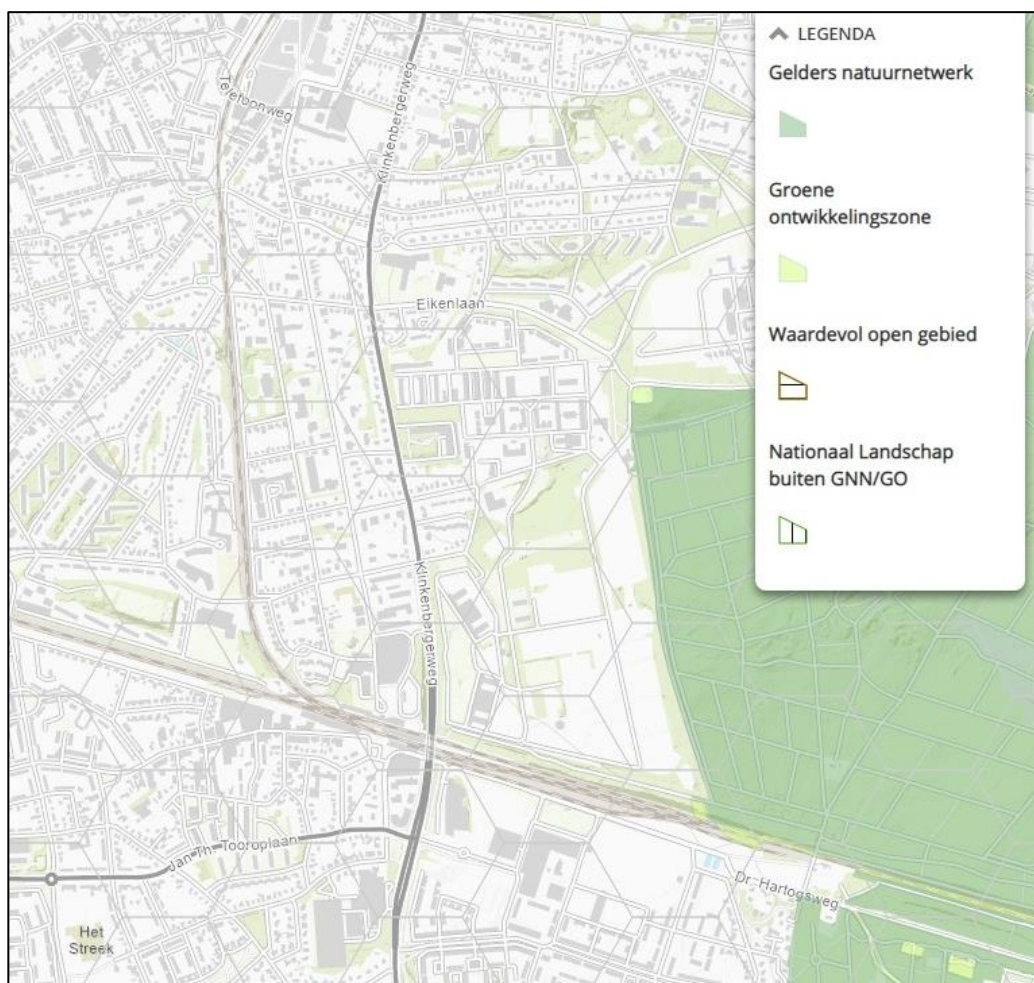
7 TOETSING OMGEVINGSVERORDENING: GNN EN GO

7.1 INLEIDING

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is in Gelderland in de provinciale Omgevingsverordening vormgegeven als het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Daarnaast zijn waardevolle gebieden buiten het NNN aangeduid als Groene Ontwikkelingszone (GO); deze hebben een minder strikt beschermingsregime.

7.2 SITUATIE INGREEPGEBIED

Het ingreepgebied ligt op geruime afstand tot de GNN en GO (zie figuur 5). Negatieve effecten zijn niet aan de orde. Vervolgonderzoek en verdere toetsing zijn niet nodig.

Figuur 5. Ligging ingreepgebied ten opzichte van GNN en GO. Bron: provincie Gelderland.

8 TOETSING GEMEENTELIJK NATUURBELEID

8.1 INLEIDING

De gemeente Ede heeft specifiek beleid geformuleerd voor natuur en biodiversiteit. Ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de transformatie van het Noordplein, dienen getoetst te worden aan dit gemeentelijke natuurbeleid. Tevens heeft de gemeente Ede verschillende tools beschikbaar om de verbetering van biodiversiteit mee te nemen in nieuwe ontwikkelingen.

8.2 GROENBELEIDSPAN GEMEENTE EDE

In het Groenbeleidsplan van de gemeente Ede (24 juni 2020) is het groenbeleid nader uitgewerkt en worden de belangrijkste natuurgebieden en verbindingzones weergegeven op de groenstructuurkaart (figuur 6). De groenstructuren in Ede vormen een belangrijk netwerk voor de biodiversiteit. De structuren vormen verbindingen tussen leefgebieden, maar vormen ook leefgebied voor verschillende planten en dieren.

Figuur 6. Kaart groenbeleidsplan gemeente Ede. Ingreepgebied Noordplein: rode stippellijn.

Het ingreepgebied Noordplein is in het groenbeleidsplan aangeduid als behorende tot de Stedelijke kern (woongebied). Het ingreepgebied behoort volledig tot de categorie Overig groen. Er zijn Groene lopers ingetekend van noord naar zuid dwars door het ingreepgebied (Stationsweg) en aan de oostkant van het ingreepgebied (Klinkenbergerweg). De spoorlijn is een Groene gordel langs hoofdinfrastructuur (als ecologische kans wordt genoemd het versterken van biodiversiteit in de berm). Voor het stationsgebied (inclusief Noordplein) wordt als ecologische kans genoemd: ecologische versterking en afkoppelen hemelwater.

Toelichting op de categorieën:

Groene gordels

De groene gordels zijn brede bermen, gelegen langs de rijks en provinciale wegen en spoorlijnen. Deze gebieden zijn geen eigendom van de gemeente Ede, maar zijn wel potentiële gebieden om als waardevolle ecologische verbindingen van de lagergelegen vallei naar de hoger gelegen Veluwe te functioneren. Het zijn de potentiële gebieden waar, in samenwerking met de eigenaren, gestreefd kan worden naar een optimale biodiversiteit.

Groene lopers

De groene lopers zijn de groenvakken en bomen langs infrastructuur van de kernen, die de verbindingen vormen binnen de kernen, tussen de kernen en naar het buitengebied. De groene lopers worden deels gevormd door waardevolle laanstructuren. De bermen en de laanbomen vormen de kwaliteit van de groenstructuur, zowel voor de ecologie en biodiversiteit als voor hittestress en een gezonde leefomgeving.

Klimaatbestendig groen

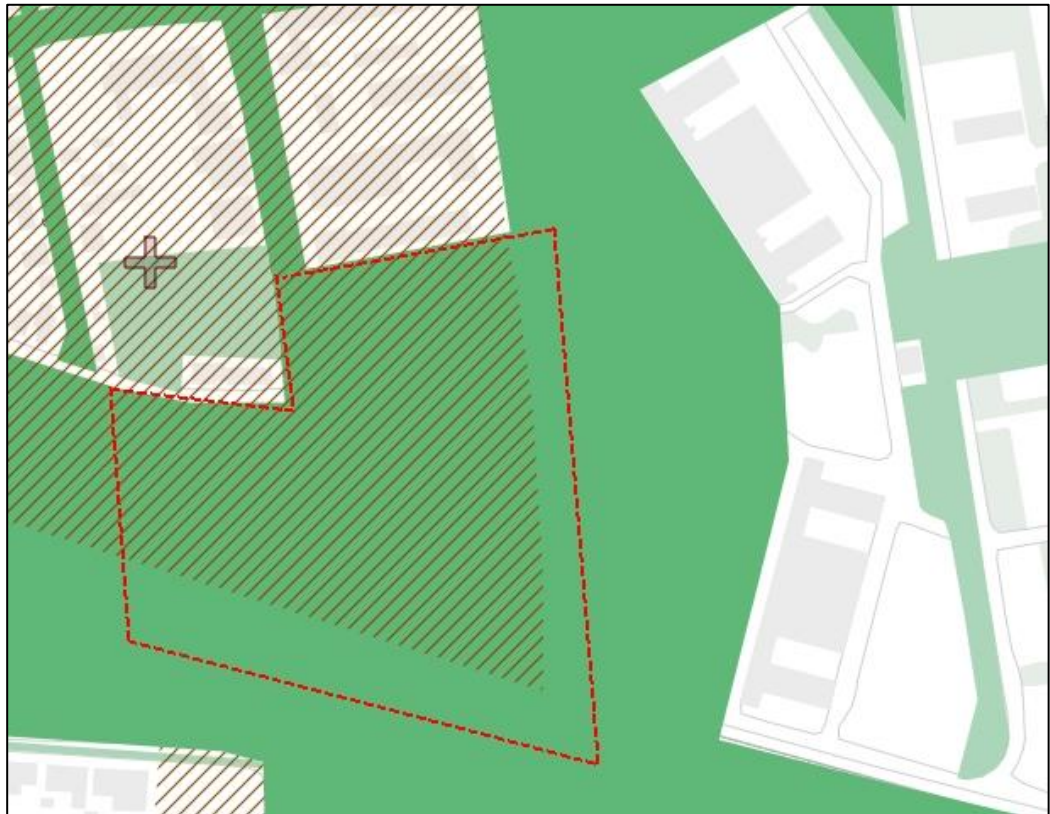
Onder klimaatbestendige groengebieden valt het groen in de kernen, dat verbonden is met de groenstructuur van gordels, lopers en linten. Deze groene ruimten kunnen een belangrijke bijdrage leveren in het vinden van oplossingen voor klimaatgerelateerde vraagstukken, zoals de verwerking van extreme neerslag of het beperken van de omgevingstemperatuur. Daarnaast biedt dit direct kansen om de biodiversiteit te versterken. Hiermee dragen ze bij aan het gezonde groen in de kernen.

Het groen in Ede en de dorpen is belangrijk voor de biodiversiteit. Het vormt bij uitstek de plek voor meer flora en fauna. Veel soorten zijn afhankelijk van steden en dorpen. Door met de inrichting van bebouwd gebied met planten en dieren rekening te houden kan dan ook een belangrijke bijdrage worden geleverd aan het in stand houden van de Nederlandse biodiversiteit.

Hoofdgroenstructuur

Het ingreepgebied Noordplein behoort volgens de groenstructuurkaart van de gemeente Ede tot de Hoofdgroenstructuur (figuur 7). Een deel van het ingreepgebied is Waardevol particulier groen.

Alle activiteiten binnen de hoofdgroenstructuur dienen bij te dragen aan de natuurwaarden van het gebied. Dit wordt per casus getoetst. Wanneer activiteiten afbreuk doen aan de natuurwaarden van een gebied, dan dienen deze in oppervlakte te worden gecompenseerd. Wanneer dit niet mogelijk is, dan wordt er in de kwaliteit van het gebied geïnvesteerd.

Figuur 7. Groenstructuurkaart met de ingreepgebied Noordplein: rode stippellijn.

Groen: Hoofdgroenstructuur; gearceerd: Hoofdgroenstructuur – Waardevol particulier groen..

Conclusie inzake het Groenbeleidsplan

In het Groenbeleidsplan en op de groenstructuurkaart van de gemeente Ede is het ingreepgebied Noordplein ingetekend als Hoofdgroenstructuur met daarin twee Groene lopers en één Groene gordel.

Uit onderhavige quick scan blijkt dat het Witte Hinde-park ecologisch zeer waardevol is, vanwege de oude eikenbomen en de strategische ligging langs het spoor als Groene gordel en de Stationsweg als Groene loper. Dit is inclusief het deel van het Witte Hinde-park tussen het appartementencomplex Witte Hinde en het station, aan de Stationsweg.

Het bosplantsoen tussen het Noordplein en de Klinkenbergerweg heeft vooral een landschap-pelijk waarde, al zou uit nader onderzoek kunnen blijken dat het een noord-zuid-vliegroute voor vleermuizen is of dat het andere natuurwaarden herbergt. Het bosplantsoen geeft invulling aan de Groene loper langs de Klinkenbergerweg.

Op het Noordplein staan diverse waardevolle solitaire bomen, sommige daarvan zijn aangemerkt als monumentale boom.

Volgens de Startnotitie Noordplein vormt een groene openbare ruimte het uitgangspunt van het plan. Het is een uitdaging om de beoogde extra woon- en kantoorgebouwen in te passen in het plangebied, dat vlakdekkend is aangewezen als Hoofdgroenstructuur.

Voor een groene verbinding van het Witte Hinde-park naar de Veluwe (naar het oosten) lijkt weinig ruimte te zijn, hetgeen vooral wordt veroorzaakt door het nieuwe stationsgebouw. Ook de drukke Klinkenbergerweg vormt een barrière in oost-west richting.

Door het Noordplein groen in te richten, kan het ingreepgebied wel als stepping stone gaan fungeren. Er is dan geen doorlopende verbindingroute voor grondgebonden dieren, maar wel enkele groene steppings stones van oost naar west in de vorm van drie parken (Kazerneterrein Frisopark – Noordplein-park – Witte Hinde-park), zie figuur 8. Voor vliegende dieren, zoals vleermuizen, zou wellicht de aan te leggen fietsbrug over de Klinkenbergerweg kunnen worden ingericht als hop-over. Indien er mogelijkheden zijn voor een faunastrook aan de brug, kunnen ook grondgebonden dieren zoals eekhoorns en marters de Klinkenbergerweg hier oversteken. Een andere locatie waar dieren de Klinkenbergerweg zouden kunnen oversteken is het nieuwe station (faunastrook aanbrengen), maar dit valt buiten de scope van het ingreepgebied Noordplein.

De overige uitgangspunten van het Groenbeleidsplan dienen in het plan verwerkt te worden, zoals maatregelen om de biodiversiteit te versterken.

Figuur 8. Mogelijke inrichting van het Noordplein als groene stepping stone. Paars: twee mogelijke locaties voor faunastroken over de Klinkenbergerweg.

8.3 HET PROGRAMMA BIODIVERSITEIT

Het Programma Biodiversiteit 'Samen sterker met natuur' (2019) is ontwikkeld ter inspiratie om de komende jaren samen de schouders te zetten onder de bescherming van de soortenrijkdom in de gemeente Ede en wordt meegenomen in de totstandkoming van de omgevingsvisie Ede. Uitgangspunt is dat biodiversiteit een essentieel onderdeel vormt van het natuurlijk kapitaal en daarom bij ruimtelijke ontwikkeling vanaf de start integraal meegenomen moet worden. Het vormt de basis voor een gezonde leefomgeving en een gezond en duurzaam voedselsysteem.

Hierna volgen enkele relevante passages uit het Programma Biodiversiteit. Bron:
[https://ede.raadsinformatie.nl/document/7394018/1/Programma-Biodiversiteit-feb2019_DEF-21feb_DIGI_spreads_]

Biodiversiteit als integraal onderdeel van ruimtelijke ontwikkelingen

We nemen biodiversiteit mee in alle ruimtelijke ontwikkelingen. Juist via het ruimtelijke spoor zijn de leefgebieden van soorten te beïnvloeden, zowel positief als negatief. Biodiversiteit moet, naast de gangbare ecologische toetsing van plannen en projecten, integraal onderdeel zijn van ruimtelijke ontwikkelingen. Dit laat zich vaak combineren met andere ruimtelijk relevante thema's zoals klimaatadaptatie en gezonde en duurzame voedselproductie. Uitgangspunt daarbij is natuurinclusief denken en ontwerpen zoals geformuleerd in de Stadsvisie. Dit uitgangspunt is deels al vertaald in onze ruimtelijke ordeningspraktijk, maar wordt de komende periode verder uitgewerkt en ingevuld.

Natuurinclusief ontwerpen en bouwen wordt de norm

Bij elke ruimtelijke ontwikkeling zal er, naast het uitvoeren van wettelijk verplichte zaken vanuit de natuurwetgeving, aangegeven (moeten) worden hoe de biodiversiteit op de betreffende locatie kan worden behouden, hersteld of versterkt. De vraag is niet of een bijdrage mogelijk is, maar hoe; op elke plek zijn er mogelijkheden.

Het inpassen van bestaande natuurwaarden is steeds het uitgangspunt. De aanwezige natuurwaarden worden benoemd en vastgelegd.

Het bepalen van het natuurinclusieve ontwerp en van de maatregelen die bijdragen aan de biodiversiteit, gebeurt steeds in samenspraak met andere ruimtelijke disciplines zoals economie, stedenbouw, cultuurhistorie, archeologie, agrarische zaken en water. Zo zorgen we dat de fysieke leefomgeving integraal een impuls krijgt.

Inspiratie om zinvolle maatregelen te bepalen en die concreet te maken is te vinden op de biomorfologische kaart van Ede.

Inbreng kennis over biodiversiteit bij de start van elk ruimtelijk proces

Bij elk proces om een ruimtelijke ontwikkeling mogelijk te maken brengt de vakgroep Ecologie van de afdeling Beleid, Infrastructuur en Milieu (BIM) vanaf de start kennis in over biodiversiteit. In de meeste gevallen is dat nu al de praktijk; een betere verankering van deze werkwijze is nodig, zoals door het steviger inbedden van de biomorfologische kaart in (het begin van) processen.

Bij bestemmingsplantrajecten worden ecologische adviseurs betrokken zodat aandacht voor biodiversiteit gewaarborgd is. Hiervoor is meer inzet nodig. Het is een vereiste om in een vroeg stadium van het plan ecologisch onderzoek uit te laten voeren door een deskundig bureau.

De aanwezige en toe te voegen natuurwaarden worden in het bestemmingsplan opgenomen via specifieke bestemmingen, bepalingen en voorwaardelijke verplichtingen, zo zorgen we ervoor dat ze zijn geborgd. De voorwaarden kunnen deel gaan uitmaken van de eventueel benodigde omgevingsvergunningen.

Bij inkoop en aanbesteding van werk is natuurinclusief werken het uitgangspunt.

Ecologisch onderzoek rond een ontwikkeling wordt tijdig uitgevoerd door een kundig bureau. We stimuleren dat bureaus worden betrokken die zijn aangesloten bij de brancheorganisatie Netwerk Groene Bureaus (NGB). Bij natuuronderzoek is een paragraaf 'biodiversiteit' gewenst die vermeldt hoe biodiversiteit op de betreffende locatie kan worden behouden en versterkt. We waarborgen dat het gemeentelijk beleid voor biodiversiteit wordt betrokken in ecologische onderzoeken door derden.

Compensatie van potentiële natuurwaarden

Een initiatiefnemer van een ruimtelijke ontwikkeling wordt gestimuleerd om het verlies aan potentiële natuurwaarden te compenseren. Is op een ontwikkellocatie bijvoorbeeld geschikt leefgebied voor uilen en vleermuizen aanwezig maar is dat niet in gebruik door de betreffende soorten, dan wordt gezocht naar mogelijkheden om deze waarde te ontwikkelen en voor de toekomst te behouden. Versterken van populaties houdt namelijk in dat er voldoende plekken zijn en blijven voor soorten om zich uit te breiden; dit kan door het optimaliseren van locaties in de omgeving.

Conclusie inzake het Programma biodiversiteit

In het plan voor transformatie van het Noordplein dient rekening gehouden te worden met de uitgangspunten van het Programma Biodiversiteit. In de Startnotitie is de ambitie benoemd om de natuurwaarden in het ingreepgebied te versterken. Tevens dient onderzoek uitgevoerd te worden naar de bestaande en potentiële natuurwaarden van het ingreepgebied.

8.4 BIOMORFOLOGISCHE KAART

Biodiversiteit van Ede op kaart

Voor een snel inzicht in de biodiversiteit is de biomorfologische kaart van Ede een goed instrument. Deze digitale, voor iedereen toegankelijke kaart geeft voor 160 deelgebieden aan welke specifieke eigenschappen het gebied heeft, die belangrijk zijn voor de natuurkwaliteit. Per gebied is aangegeven met welke maatregelen die natuurkwaliteit is te versterken. Elk gebied heeft ook een 'ambassadeur': een soort die karakteristiek is voor het gebied, zoals de eekhoorn, huismus, gewone dwergvleermuis of boomarter. 'Kom je aan het gebied, dan kom je ook aan de ambassadeur.'

Manieren om de biodiversiteit te versterken

De biomorfologische kaart is een belangrijke informatie- én inspiratiebron bij nieuwe ontwikkelingen in een specifiek deel van Ede: wat kun je hier doen om de natuur te versterken? De kaart wordt ook gebruikt om aanvragen voor ruimtelijke ontwikkelingen te toetsen op hun effect op natuur en biodiversiteit. Initiatiefnemers weten via de kaart met welke natuurwaarden ze rekening moeten houden. Het is een aanvulling op het toetsen van plannen op de Wet Natuurbescherming. Vaak is deze wet het enige kader, waardoor soorten of gebieden die daar niet onder vallen 'vogelvrij' worden.

Bron: [<https://geo.ede.nl/index.php?@Bio-morfologische-kaart>]

Situatie ingreepgebied

Het ingreepgebied behoort tot deelgebied 'S80 Stationsbuurt' op de biomorfologische kaart. De gewone dwergvleermuis de ambassadeursoort van het Noordplein. De factsheet van gebied S80 Stationsbuurt vermeldt de hiernavolgende aandachtspunten.

Natuurkwaliteit

Een combinatie geschikte foerageergebieden en verblijfplaatsen voor vleermuizen, maak dat het gebied een belangrijk bolwerk vormt van de gewone dwergvleermuis. Door de ligging in het centrum van Ede, waar altijd wel ergens ruimtelijke ontwikkelingen gepland zijn, maakt dat bescherming van de waarden voor vleermuizen hier van groot belang is.

Ontwikkelmogelijkheden

Ruimtelijke ontwikkelingen hebben vrijwel altijd weerslag op het leefgebied van vleermuizen. In het kader van het Soortmanagementplan zal in de stationsbuurt een relatief grote hoeveelheid verblijfplaatsen aangelegd moeten worden en de foerageermogelijkheden zoveel mogelijk in stand gehouden moeten worden:

- Maatregelen ter bescherming van leefgebied vleermuizen (SMP).
- Inventarisatie van het netwerk van verblijfplaatsen van lokale populatie aanbevolen.
- Behoud donkerte in Witte Hindepark.

Het stationsplein maakt deel uit van het gebied. Momenteel wordt gewerkt aan een herinrichting. Een kans voor een groene inrichting van de toekomstige parkeergelegenheid:

- Nieuwe stationsplein natuurinclusief inrichten, aandacht voor verbinding Witte Hindepark met Kazerneterrein.

8.5 NATUURINCLUSIEF ONTWERPEN EN BOUWEN

Natuurinclusief ontwerpen

Natuurinclusief ontwerpen wordt de norm bij ruimtelijke ontwikkelingen in Ede: bij het bouwen van woningen, bedrijfspanden en andere objecten worden natuurwaarden geïntegreerd. Denk aan eenvoudige bouwkundige aanpassingen waarvan dieren die in gebouwen verblijven (vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen) profijt hebben, aan het opnemen van groene daken, of het zo inrichten van de buitenruimte dat soorten er een geschikt leefgebied vinden. Natuurinclusief bouwen is vaak gunstig voor de mens: groene daken houden gebouwen koeler, vangen fijnstof af en bergen hevige regenbuien. Er zijn inmiddels al veel goede voorbeelden die landelijk worden gedeeld en toegepast.

Om het natuurinclusief ontwerpen en bouwen te stimuleren, heeft de gemeente Ede een puntensysteem en een maatregelencatalogus opgesteld. Deze zijn te vinden op een speciale website: [<https://www.ede-natuurlijk.nl/natuurinclusief>]

Het puntensysteem

In de maatregelencatalogus staan praktische tips voor natuurinclusief bouwen. Met elke maatregel zijn punten te behalen. Het aantal punten dat nodig is, hangt af van de investering van het project:

- Kleinschalig/ particulier | €50.000 - €200.000 | 25 punten
- Kleine projecten | €200.000 - €500.000 | 45 punten

-
- Middelgrote projecten | €500.000 - €1.000.000 | 65 punten
 - Grootchalige projecten | €1 miljoen - €5 miljoen | 85 punten
 - Grootchalige projecten | > €5 miljoen | 125 punten

Het plan voor transformatie van het Noordplein valt in de laatste categorie en heeft dus minstens 125 punten nodig.

De maatregelencatalogus

Alle maatregelen in het puntensysteem zijn ingedeeld in thema's:

- Bebouwing.
- Natte omgeving.
- Tuinen en erven.
- Groene buitenruimte.
- Verhardingen.

Op de website zijn per thema voorbeelden van concrete maatregelen uitgewerkt.

Hoe zinvol een maatregel is, verschilt per gebied in Ede. Met de juiste maatregel op de juiste plaats, kan het aantal punten verdubbelen, of zelfs verdriedubbelen. Op de biomorfolologische kaart is voor elk gebied te zien welke thema's de meeste waarde hebben. Per gebied staat op een factsheet de vermenigvuldigingsfactor. In de biomorfologische kaart heeft ieder gebied een ambassadeur. Maatregelen ten gunste van deze soort worden beloond met een bonus.

9 KANSEN VOOR VERBETERING BIODIVERSITEIT

In de Startnotitie transformatie Noordplein is de ambitie uitgesproken om met het plan de biodiversiteit in het ingreepgebied te versterken.

Het plan dient invulling te geven aan het groenbeleid van de gemeente, zoals uiteengezet in hoofdstuk 8. Het puntensysteem voor natuurinclusief ontwerpen en bouwen kan in het plan verwerkt worden. De biomorfologische kaart en de maatregelencatalogus bieden concrete, algemeen toepasbare voorbeelden voor deze uitwerking.

Op basis van ecologische informatie over het Noordplein zijn er gebiedsspecifieke kansen voor verbetering van de natuurwaarden in het ingreepgebied.

Voor veel soortgroepen zijn maatregelen mogelijk (planten, ongewervelden, amfibieën, reptielen, vogels, grondgebonden zoogdieren, vleermuizen). Het gaat daarbij niet alleen om beschermde soorten maar ook om bijzondere soorten (Rode Lijst-soorten) en algemene soorten (basiskwaliteit natuur).

Van belang zijn:

- Verblijfplaatsen.
- Foerageergebieden.
- Dagelijks gebruikte routes naar foerageergebieden.
- Jaarlijks gebruikte migratieroutes tussen voortplantingslocaties en overwinteringslocaties.
- Incidenteel gebruikte verbindingsroutes tussen populaties (genetische uitwisseling).

Enkele suggesties voor natuurmaatregelen per biotoop

Water

In het ingreepgebied is thans geen oppervlaktewater aanwezig. Het Noordplein heeft een functie als noodopvang van overtollig regenwater. Er kan worden gedacht om in de laagte die nodig is voor de wateropvang, een permanent waterhoudende poel aan te leggen. Omdat oppervlaktewater in de stationsbuurt schaars is, kan een poel een belangrijk leef- en voedselgebied worden voor amfibieën, vleermuizen, libellen en andere diersoorten.

Grasland

Bloem- en faunarijk grasland aanleggen en op de juiste wijze beheren (verschralen door maaien en afvoeren maaisel, sinus-maaien). Waardevol voor fauna als vlinders, sprinkhanen, bijen, reptielen en egels. Eventueel eenmalig inzaaien met bijzondere plantensoorten.

Open zanderige plekken creëren en onderhouden: voor bijen. Steilrandjes (van leem) aanleggen voor bijen.

Mantel-zoom-vegetatie tussen grasland en bos. Bijvoorbeeld aanplant sleedoorns voor sleedoornpage. Houtstapels en marterboxen plaatsen voor kleine marters.

Bos

Ecologisch beheer (staand en liggend dood hout, binnen mogelijkheden van veiligheid voor publiek), in Witte Hinde-park minder naaldbomen en meer loofbomen (holtebomen zoveel mogelijk sparen) en wellicht voedselbosjes, waardevolle bomen zo veel mogelijk behouden, nestkasten voor vleermuizen, boommarter, eekhoorn, vogel als bonte vliegenvanger, grauwe vliegenvanger en bosuil; sommige gebiedsdelen juist rustig houden en geen recreatie faciliteren.

Gebouwen

Zie Maatregelencatalogus natuurinclusief bouwen van de gemeente Ede. Hier zijn veel mogelijkheden in het plan voor het Noordplein.

Tuinen

Groen ingerichte speeltuintjes, voetbalveldjes en hondenuitlaatveldjes. Gemeenschappelijke groentetuintjes.

Wegen

Aanleg bloemrijke bermen waar bijen, vlinders, sprinkhanen en andere insecten kunnen eten en schuilen. Ecologisch maaibeheer bermen.

Klinkenbergerweg: ontsnipperende maatregelen nader onderzoeken (fietsbrug, eekhoornbrug?).

Algemeen

Zo weinig mogelijk verlichting (vanuit gebouwen, langs wegen, donkere plekken) of anders natuurvriendelijke verlichting.

10 CONCLUSIES

Wet natuurbescherming – onderdeel Soortenbescherming

- Het verspreidingsbeeld van beschermde soorten op de ingreeplocatie en binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep is niet voldoende actueel en volledig om (negatieve) effecten van de ingreep te kunnen beoordelen. Vervolgonderzoek is nodig.
- Het verspreidingsbeeld van de volgende soortgroepen is niet compleet:
 - vaatplanten,
 - vogels (met jaarrond beschermde nesten),
 - grondgebonden zoogdieren,
 - vleermuizen.

Vervolgonderzoek naar deze soortgroepen is nodig, zodat effecten van de ingreep kunnen worden beoordeeld en eventuele mitigerende maatregelen kunnen worden aangegeven.

- Binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep kunnen diverse streng beschermde soorten voorkomen. Verder dient gedurende het broedseizoen rekening gehouden te worden met broedende vogels.
- Overtreding van verbodsbepalingen uit van de Wnb als gevolg van de voorgenomen ingreep is niet op voorhand uit te sluiten. Voor uitvoering van de plannen is waarschijnlijk een ontheffing nodig voor overtreding van art. 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb.

Wet natuurbescherming – onderdeel Gebiedsbescherming

- De kans op een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe kan niet op voorhand worden uitgesloten. Het betreft alleen het aspect stikstofdepositie, andere externe effecten zijn uitgesloten.
- Met behulp van het rekeninstrument AERIUS dient te worden berekend wat de effecten van de ingreep zijn op stikstofgevoelige habitattypen en soorten die zijn aangewezen voor Natura 2000-gebied Veluwe.

Wet natuurbescherming – onderdeel Houtopstanden

- Het ingreepgebied ligt binnen de bebouwde kom Houtopstanden. Het onderdeel Houtopstanden van de Wnb is niet van toepassing op eventuele bomenkap.

Omgevingsverordening Gelderland: GNN en GO

- In de Omgevingsverordening Gelderland is het ingreepgebied Noordplein niet aangemerkt als Gelders Natuurnetwerk (GNN) of Groene Ontwikkelingszone (GO). Negatieve effecten zijn uitgesloten.

Gemeentelijk natuurbeleid

- In het Groenbeleidsplan en op de groenstructuurkaart van de gemeente Ede is het ingreepgebied Noordplein ingetekend als Hoofdgroenstructuur met daarin twee Groene lopers (Stationsweg en Klinkenbergerweg) en één Groene gordel (spoorlijn).
- Uit onderhavige quick scan blijkt dat het Witte Hinde-park ecologisch zeer waardevol is.
- Volgens de Startnotitie Noordplein vormt een groene openbare ruimte het uitgangspunt van het plan. Het is een uitdaging om de beoogde extra woon- en kantoorgebouwen in te passen in het plangebied, dat vlakdekkend is aangewezen als Hoofdgroenstructuur.

-
- Voor een groene verbinding van het Witte Hinde-park naar de Veluwe (naar het oosten) lijkt weinig ruimte te zijn. Ook de drukke Klinkenbergerweg vormt een barrière in oost-west richting.
 - Door het Noordplein groen in te richten, kan het ingreepgebied wel als stepping stone gaan fungeren. Er is dan geen doorlopende verbindingroute voor grondgebonden dieren, maar wel enkele groene steppings stones van oost naar west in de vorm van drie parken (kazerneterrein Frisopark – Noordplein-park – Witte Hinde-park).
 - De overige uitgangspunten van het Groenbeleidsplan dienen in het plan verwerkt te worden, zoals maatregelen om de biodiversiteit te versterken.
 - In het plan voor transformatie van het Noordplein dient rekening gehouden te worden met de uitgangspunten van het Programma Biodiversiteit. In de Startnotitie is de ambitie benoemd om de natuurwaarden in het ingreepgebied te versterken. Tevens wordt onderzoek uitgevoerd naar de bestaande en potentiële natuurwaarden van het ingreepgebied.
 - Het ingreepgebied behoort tot deelgebied ‘S80 Stationsbuurt’ op de biomorfologische kaart van de gemeente Ede. De gewone dwergvleermuis is de ambassadeursoort van de Stationsbuurt. Een combinatie geschikte foerageergebieden en verblijfplaatsen voor vleermuizen, maak dat het gebied een belangrijk bolwerk vormt van de gewone dwergvleermuis. Door de ligging in het centrum van Ede, waar altijd wel ergens ruimtelijke ontwikkelingen gepland zijn, maakt dat bescherming van de waarden voor vleermuizen hier van groot belang is (zoals behoud donkerte in Witte Hinde-park).
 - Natuurinclusief ontwerpen is de norm bij ruimtelijke ontwikkelingen in Ede: bij het bouwen van woningen, bedrijfspanden en andere objecten moeten natuurwaarden worden geïntegreerd. Om natuurinclusief ontwerpen en bouwen te stimuleren, heeft de gemeente Ede een puntensysteem en een maatregelencatalogus opgesteld. In de maatregelencatalogus staan praktische tips voor natuurinclusief bouwen. Met elke maatregel zijn punten te behalen. Het plan voor transformatie van het Noordplein valt in de categorie Grootschalige Projecten en heeft minstens 125 punten nodig.

Kansen voor verbetering biodiversiteit

- Op basis van ecologische informatie over het Noordplein zijn er gebiedsspecifieke kansen voor verbetering van de natuurwaarden in het ingreepgebied. Voor veel soortgroepen zijn maatregelen mogelijk. Het gaat daarbij niet alleen om beschermde soorten maar ook om bijzondere soorten (Rode Lijst-soorten) en algemene soorten (basis-kwaliteit natuur). Per biotoop worden enkele suggesties voor natuurmaatregelen gegeven.

11 BRONNEN

- Gemeente Ede, 2021. Startnotitie – Noordplein Ede. Gemeente Ede, Ede.
- Nationale Databank Flora en Fauna, gegevensaanvraag 21-7-2021.